

Аналіз чинного законодавства дозволяє нам зробити висновок про наявність достатніх нормативно-правових основ щодо перспектив підготовки фахівців кібербезпеки ДПС України.

Список бібліографічних посилань

1. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення: 10.03.2020).

2. Басараб О. Т., Басараб О. К., Ларіонова І. Т. Щодо визначення поняття «кібербезпека Державної прикордонної служби України» – теоретико-правовий аспект. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Юридичні науки*. 2019. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnapdpcurn_2019_3_5.pdf (дата звернення: 10.03.2020).

3. Про державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 10.03.2020).

Отримано 12.03.2020

УДК 342.951:351.82

БІЛЧЕНКО В. В.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-0640-0895>

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЕЙ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ

Стаття присвячена питанню взаємодії правоохоронних органів з населенням, на прикладі Національної поліції України. Зазначається необхідність впровадження моделі «Community Policing», як однієї з найефективніших моделей взаємодії поліції з населенням, яка використовується в США, Великобританії, Фінляндії, Німеччині, Японії та інших. Наведено позитивні аспекти закордонного досвіду реалізації вищезазначеної моделі взаємодії правоохоронних органів з місцевим населенням.

Ключові слова: поліція, населення, взаємодія з населенням на засадах партнерства, «Community Policing», «поліціювання».

Постановка проблеми. У зв'язку зі стрімким процесом реформування, з активним процесом децентралізації та інтеграції української держави до європейських стандартів у правоохоронній сфері, досить велику роль відіграють правоохоронні органи, зокрема органи Національної поліції, які повинні забезпечувати публічну безпеку та публічний порядок, а і в деяких випадках надавати якісні поліцейські послуги.

Поліція є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1]. Поліцейська діяльність орієнтована на забезпечення законних прав та свобод громадян країни.

Робота поліції та оцінка їх діяльності залежить від основного критерію – рівень довіри населення до органів Національної поліції України [1].

Дана довіра виникає за умови тісної та ефективної діяльності поліції з населенням на засадах партнерства, що зазначено у ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію України» [1].

На сьогодні найпоширенішою моделлю взаємодії поліції з населенням є «Community Policing». Особливість даної моделі є те, що вона багаторівнева та забезпечує тісну співпрацю поліції і населення на індивідуальному, локальному (місцевому) рівнях, та суспільне життя в цілому. Дана модель функціонує в США, Великобританії, Німеччині та Польщі.

Завдяки впровадженню позитивного зарубіжного досвіду стосовно взаємодії поліції з населенням вдасться досягти не лише високого рівня довіри населення до правоохоронних органів, але і вивести Україну на рівень міжнародних країн у правоохоронній сфері.

Стан дослідження проблеми. Проблема взаємодії поліції з населенням є предметом дискусій та обговорень не лише в науковців, але й в практичних працівників поліції. Одні вважають, що взаємодія залежить від кількості звернень громадян до органів Національної поліції, що на нашу думку є невірним, через те, що не завжди показник ефективної діяльності поліції залежить від кількості звернень. Інші ж вважають, що саме рівень довіри є показником ефективності діяльності поліції. Ми схилиємося до думки другої категорії осіб. Такий поділ думок пов'язаний з тим, що питання взаємодії не на достатньому рівні досліджувалося вітчизняними науковцями. Зокрема, взаємодія поліції з населенням була предметом наукових здобутків таких вітчизняних вчених, як: Голуб М. В., Матюхіна Н. П., Морозов Н. А., Музичук О. М. Дані науковці досліджували питання нормативного закріплення основ взаємодії поліції з населенням, але питання впровадження закордонного досвіду як основного фундаменту для діяльності поліції у напрямку взаємодії з населенням не висвітлено.

Мета і завдання дослідження. Порівняльний аналіз закордонних моделей взаємодії поліції з населенням. Виділення позитивних та негативних аспектів у даному напрямку та подальша можливість запровадження позитивних елементів закордонного досвіду взаємодії поліції з населенням до Національної поліції України.

Наукова новизна дослідження. Взаємодія поліції з населенням є одним з критеріїв оцінки ефективності діяльності органів правопорядку. Завдяки налагодженому механізму та запозиченню позитивного закордонного досвіду, зокрема моделі «Community Policing», вдасться розробити рекомендації щодо покращення сучасної ситуації взаємодії поліції з населенням в Україні.

Виклад основного матеріалу. Політика зарубіжних країн скоординована на пошук найбільш прогресивних та ефективних шляхів налагодження партнерства між поліцією та населенням, з метою підвищення публічного порядку, публічної безпеки, а також особистих законних прав та свобод громадян.

Щодо України, то така позиція є необхідною, у зв'язку зі складною ситуацією для українського суспільства, що пов'язана з воєнними діями на Сході України.

Ставлення до поліції в Україні м'яко кажучи неоднозначне. За результатами дослідження проведеного соціологічною службою Центру Разумкова станом на березень 2020 року, було опитано 1868 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за вибіркою, що репрезентує доросле населення країни за основними соціально-демографічними показниками, в контексті довіри до інститутів суспільства, органам Національної поліції скоріше довіряють 31,9% та повністю довіряють 6% опитаних.

Також, варто зазначити, що відповідно до наказу МВС від 9 листопада 2018 року № 900, який зареєстровано в Мін'юсті 29 листопада 2018 року, МВС встановило індикатори, за якими здійснюється проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції. Установлено, що проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції здійснюється за такими індикаторами:

- стан злочинності;
- результативність діяльності поліції та недоліки поліцейської діяльності;
- довіра до поліції та стосунки з населенням.

З вище перелічених індикаторів ми вважаємо за необхідне зупинитися більш детально на індикаторі довіра до поліції та стосунки з населенням. На нашу думку, аналіз закордонних

моделей взаємодії поліції з населенням надасть можливість врахування позитивного закордонного досвіду у подальшій правоохоронній сфері України.

Видатні юристи та законодавці зарубіжних країн виділили 2 аспекти спільної діяльності поліції з населенням. Перший – психологічний, який полягає в тому, що населення повністю довіряє правоохоронним органам, та за будь-яких проблемних питань громадяни можуть звертатися до територіальних підрозділів поліції особисто, або за допомогою засобів мобільного та Інтернет зв'язку, та бути впевненими, що їм буде надана відповідна правнича допомога, згідно компетенції поліції тієї чи іншої країни. Другий аспект – фізичний, його особливість в тому, що громадяни не лише можуть звернутися за допомогою, але і самим допомагати працівникам поліції. Але ж, для об'єднання цих двох аспектів необхідна якісна модель, такою моделлю стала «Community Policing».

Огляд інформаційних джерел, що присвячені діяльності поліцейських закордоном, дає нам змогу виділити 6 основних моделей реалізації ідеї «Community Policing» на практиці:

1. Поліцейське обслуговування, на територіальному принципі (Area-based Policing).
2. Товариство багатьох агенцій (Multi – agency Policing).
3. Попередження злочинів силами громади (Community Crime Prevention).
4. Стратегії поліцейсько-громадського контакту (Police – public Contact Strategies).
5. Територіально базовані піші патрулі (Area – based Foots Patrols).
6. Залучення громади та консультування з ними (Community Involvement and Consultation) [2, с. 63].

Слід зауважити, що окрім моделі «Community Policing», у деяких країнах існують допоміжні органи які контролюють і забезпечують виконання питань пов'язаних з поліцейською діяльністю, наприклад, в Австрії практикується чергування так званих «добровільних дружин», які охороняють житло у приватних секторах, та інколи, житла, надані державою. В Чехії, Литві та Іспанії громадян залучають як помічників до співпраці з поліцією.

Цікавим є досвід Фінляндії. У Фінляндії при управлінні МВС існує Дорадчий комітет у справах поліції, членами якого є посадові особи, представники провідних політичних партій, профспілок. При чому, як зазначають в самому МВС, то основна фігура в превентивній діяльності – «поліцейський-тренер» а не «поліцейський-борець із злочинцями», бо вони мають на меті допомагати та консультувати громадян які не бажають стати жертвами злочинних посягань. Таким чином, у цій країні значну увагу приділяють саме комунікації поліції з населенням.

США та Великобританія досить відрізняються своїм підходом до вирішення проблеми взаємодії поліції з населенням. Там працює локальне «поліціювання», що означає постійне перебування наряду поліції на закріпленій за ним ділянці. На думку представників влади така діяльність поліції є гарним показником ефективності роботи поліції, через те, що громадяни постійно можуть бачити поліцейських на вулиці, та звертатися до них за необхідності [3, с. 24].

Щодо України, така форма патрулювання діє, патрульні автомобілі постійно перебувають у русі по визначених маршрутах. Але, існує суттєвий недолік, якщо вони отримують повідомлення про правопорушення вони можуть знаходитися в іншій місцевості. Тому, на нашу думку, задля ефективного запровадження такого патрулювання необхідно до автомобільного патрулювання додавати піший патруль. Але, для цього також потрібні працівники, яких, на жаль, бракує в правоохоронних органах.

Але ж, існують країни з низьким рівнем злочинності, до таких країн належить Японія. На думку юристів це пов'язано з гарною організацією взаємодії населення з поліцією, а саме: на кожній ділянці працює відділення Асоціації запобігання злочинності, члени якої не тільки добровільні громадяни, а й об'єднання осіб за професіями, які стали жертвами злочинного світу (банкіри, офісні працівники, водії), основним обов'язком яких є повідомлення поліцейським про скоєні правопорушення та цілодобове патрулювання [4, с. 15].

На наш погляд, один з найкращих методів взаємодії поліції з населенням використовується в Німеччині. В цій країні також запроваджена модель «Community

Policing», але вона дещо видозмінена. Її особливість полягає в тому, що на кожній транспортній зупинці, біля кожного магазину, супермаркету, навчальних закладів, підприємств, установ та організацій існують так звані «інформаційні пункти». Такі пункти містять інформаційні дошки, в яких зазначаються служби, до яких можна звернутися за необхідності. Крім того такий пункт обладнаний стаціонарним телефоном, що є досить зручним, громадяни можуть прямо з такого пункту звертатися до відповідної служби.

Ми вважаємо, що таке нововведення необхідне в Україні, адже більшість громадян не поінформовані щодо того, куди і за якої ситуації звертатися, а встановлення таких «інформаційних пунктів» допоможе не лише допомагати громадянам, а й взаємодіяти з ними, що означає, що вони можуть цілодобово звертатися на гарячі лінії відповідних служб та отримувати кваліфіковану та якісну допомогу.

Окрім роботи з дорослим населенням в Україні зараз досить актуальною є взаємодія поліцейських з дітьми. Даний проект має назву «шкільний офіцер». Основна мета такого проекту полягає в тому, що в навчальних закладах проводяться профілактичні бесіди та тренінги з дітьми з приводу проблемних соціальних питань. На нашу думку, це є досить позитивним аспектом взаємної діяльності поліції і населення адже і діти і дорослі повинні знати куди звертатися при виникненні проблемних ситуацій.

Висновки. У підсумку варто зазначити, що кожна країна прагне досягти активної та ефективної взаємодії правоохоронної структури з місцевим населенням. Задля цього кожна держава обирає для себе певну модель вищезазначеної взаємодії, але в усіх моделях є спільне - те що вони покликані налагодити рівень довіри населення до правоохоронних органів. Досліджуючи одну з найефективніших моделей взаємодії поліції з населенням, «Community Policing», нам вдалося виявити, що не у всіх країнах, в яких вона діє вона використовується в чистому вигляді, у деяких країн, наприклад Фінляндії, Чехії та Іспанії використовуються допоміжні органи, та добровільно залучаються громадяни до патрулювання. У США та Великобританії патрулювання здійснюється виключно офіцерами, тому тут можна стверджувати, що в даних країнах діє звичайна модель «Community Policing». Одним з прикладів, який активно використовується в Німеччині, в якій також діє вищезазначена модель взаємодії, є «інформаційні пункти», які, на нашу думку є необхідними для України. Стрімкого розвитку набув проект «шкільний офіцер», який зараз діє в Україні, що також дає змогу підвищити рівень довіри населення до поліції.

Очевидно, що лише за умови використання якісної моделі, для прикладу «Community Policing», Україні вдасться налагодити взаємодію поліції з населенням, а також підвищити рівень довіри до правоохоронної структури. А також, за умови врахування позитивного закордонного досвіду країн, в яких діє модель «Community Policing», як перспективу подальшого розвитку взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.03.2020).
2. Голуб М. В. COMMUNITY POLICING: сутність та складові елементи. *Право і Безпека*. 2012. № 1. С. 62–67.
3. Матюхіна Н. П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління : монографія. Харків : Консум, 2001. 131 с.
4. Морозов Н. А. Преступность и борьба с ней в Японии. СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. 215 с.

Отримано 08.04.2020

